Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריען
אונד דער פרענומעראציאנס-בעטראג בעגינט מיט דעם עמפפאנגע ד. ר ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נומ' 29.
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבט.

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייםאל וואכענטליך
זאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטעט

פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. עסט. וו.
האלביעהריג 5 גולד. קר. עסט. וו.
פירטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. עסט. וו.

פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד. — קר. עסט. וו.
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר. עסט. וו.
פירטעליעהר' 2 גולד. 75 קר. עסט. וו.

Nr 8. פינפצעהנטער יאהרגאנג — פעסט, מיטטוואך ט שבט ה'תרמ"ג. — Pest, den 17 Jänner 1883

איס דעם אונגארישען רייכסטאגע.

אין דער פארגעסטריגען זיטצונג דעם אונגארישען רייכסטאגעס האבען דיא פערהאנדלונגען איבער דיא נייען שטייער-ערהאהונגען בעגאננען. איינע שטייער-גאטטונג וואורדע וואהל אבגעשאפפט, דאפיר אבער וואורדען צווייא שטייער-גאטטונגען ערהאהט.

אלס פאר איינעם יאהרע דער קאפפע-צאלל אום 16 גולדען ערהאהט וואורדע, פערשפראך דאפיר דער פינאנצמיניסטער גראף סאפארי איינע ענטשעדיגונג, וועלכע דארין בעשטעהט, דיא קאפפע-קאנזום-שטייער אבצושאפפען. נאך לאנגעם צאגערן לאזטע ער ענדליך זיין ווארט איין. — נאכדעם דער האנדעל אונד דער קאנזום ביינאהע איין יאהר זאוואהל דען ערהאהטען צאלל, אלס דיא נאך אימער אויפרעכט ערהאלטענע קאנזום-שטייער געצאהלט האטטען, לעגטע ענדליך דער פינאנצמיניסטער איינען געזעטצ-ענטוואורף איבער דיא אבשאפפונג דער קאפפע-קאנזום-שטייער פאר, וועלכער פארגעסטערן אים אונגארישען רייכסטאגע פערהאנדעלט וואורדע.

אבער וויא היעלט דער פינאנצ-מיניסטער זיין פערשפרעכען? — ער קניפפטע דיא איינלאזונג זיינעס געגעבענען ווארטעס אן איינע בעדינגונג, פאן וועלכער ער פריהער גאר ניכט געשפראכען האטטע, נעמליך אן דיא ערהאהונג דער קאנזום-שטייער אויף צוקער אונד ביער.

דאס איזט עבען דער אונטערשיעד צווישען דעם פאליטישען אונד דעם פריוואט-לעבען. וויר זינד פעסט איבערציינגט, דאס זיך איין קאוואליער' ויא גראף סאפארי, אים פריוואט-לעבען ניעמאלס איין זאלכעס שפיעל מיט ווארטען אונד פערשפרעכונגען ערלויבען ווירדע. ער ווירדע זיכער זיין אנפאנגס בעדינגונגסלאז געגעבענעס פערשפרעכען אויך בעדינגונגסלאז איינלאזען. אבער מאנכעס, וואס אים פריוואט-לעבען אונערלויבט איזט, איזט נאך דער הערשענדען פאליטישען מאראל געשטאטטעט. דא היסט עס: „מיינע העררען! פיר מיך בין איך איין קאוואליער; אבער דעם וואהל דעם שטאאטעס געגעניבער דארף מאן אויך אינקאוואליערמעסיג פארגעהען, ווען דיעס נור צום נוטצען דעם פאטערלאנדעס איזט. דער שטאאט ברויכט געלד, ער נימט דאסועלבע, וואו ער עס פינדעט, אונד דא דארף שאן איין מיניסטער זיינע ווארטע איין ווענינ פערדרעהען!" — איין זעהר בעריהמטער מיניסטער זאגטע איינמאל זיינעם פריינדע: „אין אנגעלעגענהייטען, דיא מיינע פריוואט-פערזאן בעטרעפפען, קאננסט דוא מיינען ווארטען פאללעס פערטרויען שענקען; אבער אין שטאאטס-אנגעלעגענהייטען דארפסט דוא מיין ווארט ניכט זא גאנץ גענוי נעהמען."

דיא קאפפע-קאנזום-שטייער ווירד אלזא ניכט דעסהאלב אבגעשאפפט, וויל דיא רעגיערונג עטווא איין מענשליכעס ריהרען מיט דען שטייער-צאהלערן פיהלט אונד איהנען ווענינסטענס איינען גערינגען טהייל דער לאסט אבנעהמען וואללטע, זאנדערן וויל איין נייער צאלל-טאריף אהנעהין דיא שטייער-ערהאהונג פאם קאפפע ענטהאלטע. דיא קאפפע-פערטהייערונג האט איינען אנדערען נאמען אנגענאממען. פריהער האט זיא געהייסען „קאנזום-שטייער", יעטצט ווירד זיא הייסען „צאלל-ערהאהונג"! — פרייליך בלייבט זיך דיא זאכע דעם שטייער-צאהלער גלייך; ער מוס איינמאל זיינען קאפפע טהייערער בעצאהלען!

דיא צוקער-שטייער ווירד אום איינען גולדען פער מעטער-צענטנער, דיא ביער-שטייער אום 5 קר' פער העקטאליטער ע ר ה א ה ט — אונד דאפאן פערשפריכט זיך אונזער פינאנצ-מיניסטער איינע יעהרליכע מעהר-איינגאהמע פאן מעהר אלס 650000 גולדען.

דער פינאנצמיניסטער בעטראכטעט דיעזע האהערע בעשטייערונג פאן צוקער אונד ביער אלס איינע זעהר גערינגפיגיגע בעלאסטונג דעם פאלקעס, נאכדעם איין גראסער טהייל דעם ארמען פאלקעס איבערהויפט וועניג אדער גאר קיינען צוקער ברויכט. מאן שעדיגט דאמיט אויך ניכט דיא איינהיימישען צוקער-פאבריקאנטען, וויל זאלכע אין אונגארן נור וועניג זינד אונד קיים 6 פערצענט דעם היער פערברויכטען צוקערס פאבריצירען. — „דאס גלייכגעוויכט אים שטאאטס-הויזהאלטע (זאגטע סאפארי) ווירד פרייליך דורך דיעזע נייע בעשטייערונג ניכט גאנץ הערגעשטעללט ווערדען, אבער דיעזעלבע איזט דענן דאך איין מיטטעל צור פערמינדערונג דעם דעפיציטס — אונד ווען איך ניכט דיא 650,000 גולדען דורך דיעזע שטייער-ערהאהונג ערהאלטע, זא מיסטע איך אנדערע, פיעללייכט נאך שווערערע שטייער-גאטטונגען אויספינדיג מאכען."

זאנדערבארערווייזע צייהען דיעסמאל דיא לינקען געגען דיעזע שטייער-ערהאהונג ניכט אינס פעלד. עס שפראכען אים גאנצען דרייא לינקע געגען דיעזע שטייער-ערהאהונגען. זיא וויעזען דאראויף הין, דאס דורך דיעזע בעשטייערונג דיא געשעפטסוועלט נור פארטהייערנד סעקירט ווירד, אהנע דאס זיא דעם שטאאטע פיעל נוטצען איינברינגט. זיא ריעפען: „דער צוקער ווירד אינס פערביטטערט, דאס ביער פערזייערט!" אבער ביא אלל דעם ליעפערטען דיא לינקען נור איין אונבעדייטענדעס געפעכט. קיינער וואללטע זיך פיר דיעזען קאמפף ערהיטצען.

העלפי זאגטע: דיא בעשטייערונג דעם ביערס געשיעהט נור אויף קאסטען דער היימישען ביער-פאבריקאציאן. איך וויל איבערהויפט גאר קיינע שטייער בעוויללינגען, אינזאלאנגע עס ניכט בעוויעזען ווירד, דאסס דאס ציעל, פיר וועלכעס דיא נאציאן זא גראסע אפפער ברינגען מוס, נעמליך דיא טילגונג דעם דעפיציטס, אויך ערדייכט ווערדען ווירד.

האראנסקי זאגטע: „זאלאנגע וויר דיא אונגליקליכע, קאסטשפיעליגע, באסנישע בעזעטצונגס-פאליטיק האבען, זאלאנגע אונזער לאנד פלויזען מאכט אונד אויף גראסעם פוסע לעבט — זאלאנגע ווירד אויך אונזער דעפיציט, טראטץ דער פיעלען שטייער-ערהאהונגען, ניכט בעזייטיגט ווערדען!"

דער רעפערענט אונד דער פערטהיידיגער דיעזער רעגיערונגס-פארלאגע, נעמליך הער העגעדיש, זאגטע: „דער פרייז דעם צוקערס איזט אין לעטצטער צייט זא געפאללען אונד זא בילליג געווארדען, דאס דער צוקער איינע קליינע שטייער-ערהאהונג לייכט ערטראגען קאנן. דורך דיא קאנקורענץ צווישען דען ריבען-צוקער- אונד ראהר-צוקער-פאבריקאנטען ווערדען דיא צוקער-פרייזע אימער קליינער ווערדען. דיא ערהאהונג דער ביער-שטייער אויף 50 קרייצער איזט קיינע איבערטריעבענע. וויא דיא אמטליכען אויסווייזע אללער שטאאטען לעהרען, האט דיא ערהאהונג דער ביער-שטייער דיא ביער-פראדוקציאן ניכט געשעדיגט. דער שטאאט קאנן אויס דער ערהאהונג דער ביידער שטייערן יעהרליך איבער 650,000 גולדען ערווארטען, אונד דאס איזט איינע סוממע, וועלכע ביא איינעם אנדערען ארטיקעל ניכט זא לייכט אונד ניכט מיט זא גערינגער בעלאסטונג דער שטייער-צאהלער צו ערציעלען וועהרע."

נון קאם עס צור אבשטיממונג — אונד דא צייגטע עס זיך, דאס 241 דעפוטירטע פעהלטען (דאס צייגט, וויא וועניג זיך דיא העררען אום דיעזע וויכטיגע שטייער-אנגעלעגענהייט אינטערעססירען). פאן דען אים רייכסטאגע אנוועזענדען 205 דעפוטירטען שטיממטען 124 פיר אונד נור 81 געגען דיעזע שטייער-ערהאהונגען, אונד זאמיט איזט דיעזע רעגיערונגס-פארלאגע מיט איינער מאיאריטעט פאן 43 שטיממען אנגענאממען ווארדען.

דיא אישטוציישע ליגע.

אין דער געסטריגען זיטצונג דעם אונגארישען רייכסטאגעס האט מיניסטער-פרעזידענט טיסא אויף דיא אישטוציישע אינטערפעללאציאן אין אנגעלעגענהייט דעם באראן הירש געאנטווארטעט.

טיסא זאגטע: „געעהרטעס הויז! ווען איך אויף דיא אינטערפעללאציאן ניכט זאפארט געאנטווארטעט האבע, זא געשאה דיעס ניכט דעסהאלב, וויל איך עטווא קיינע קענטניס פאן יענעם ערדיכטעטען בריעף געהאבט. ניין, איך וואר פיעלמעהר שאן דאמאלס פעסט איבערצייגט, דאס דער אים בערלינער „דייטשען טאגעבלאטט" פעראפפענטליכטע בריעף דורכאוס ערלאגען וואר. איך אנטווארטעטע נור דאהער ניכט זאפארט, דאמיט מאן ניכט זאגע, דאס איך בלאס מיינע פערזאנליכע אנזיכט אונד מיינונג אויסשפרעכע. איך וואללטע איינע געוויססע אנטווארט מיט בעווייזען ליעפערן."

„הייטע קאנן איך גאנץ בעשטיממט ערקלערען אונד דעם געעהרטען הויזע פערזיכערן, דאס דער פאן דעם בערלינער בלאטטע פעראפפענטליכטע בריעף ניעמאלס פאן דעם אונגליקליכען גראפען געשריעבען וואורדע. עבען זא אונוואהר איזט עס, דאס גראף ווימפפען דעם גראפען קאלנאקי איינען בעריכט איבער דיעזע אנגעלעגענהייט ערשטאטטעט האטטע. איין זאלכער בעריכט עקסיסטירט ניכט — אונד וועהרע דיעס יא דער פאלל, דאנן העטטע גראף קאלנאקי זעלבער דיא שטרענגסטע אונטערזוכונג איינגעלייטעט אונד דען שולדיגען בעשטראפט." —

„גראף טרוין, נעמליך דער פארמונד דער קינדער דעם גראפען ווימפפען, טעלעגראפירטע מיר פאלגענדעס: „גראף ווימפפען איזט מיט באראן הירש אין גאר קיינער פערבינדונג געשטאנדען, אונד דער אן באראן הירש געריכטעטע בריעף ענטהאלט נור דיא ביטטע, זיך אין דען ערסטען טרויריגען מאמענטען דער פאמיליע ווימפפען אנצונעהמען."

„דער מיניסטער דעם אייסערן, גראף קאלנאקי ערהיעלט וואהל פאם גראפען ווימפפען, פאר דעססען זעלבסט-מארדע, איינען בריעף, אבער דיעזער ענטהאלט נור פאלגענדע צייל: „ליעבער פריינד! איך עמפפעהלע מיינע פרויא אונד מיינע קינדער דער גנאדע זיינער מאיעסטעט דעם קאיזערס, דאמיט דיא פאלגען דער „האהען וואהנונגס-פרייזע" ניכט אויף מיינע אונשולדיגע פאמיליע פאללע. איך רעכנע היעבייא אויף דיינע אונטערשטיטצונג. — דיין ווימפפען."

„וויא מאן וויים, וואר גראף ווימפפען פאן דעם וואהנע בעפאללען, דאס ער אין פאריז פיר זיינע וואהנונג אויף קאסטען דעם שטאאטעס צו פיעל צאהלע, אונד דאס איהם זיין מאנארך היעריבער

שעון אים צירקוס וועהרענד דער פאָרשטעל-לונג פיער אויסגעבראָכען. צאהלרייכע פער-זאָנען, מיסטענס יודען, זינד פעראונגלוקט פעלע פערבראנט.

* (אלטע מיליטער-פלייטלינג.) זעהר פיעלע, וועלכע פאר דעם יאהרע 1846 געבאָרען וואָרדען, איהרער מיליטער-פליכט ניכט נעגנגע לייסטען אונד דאהער אלס מיליטער-פליכטלינגע בעטראכטעט וואָרדען, שוועבען אין פאָרטוועהרענדער אנגסט, דאס מאן זיא איינעם מאנעס אלס „דעזערטערע“ אינס מיליטער איינריהען אָדער איף דאס שטרענגסטע בעשטראפען וואָרדע, נון האט זיינע מאָרעטעט דען פאָרשלאג אונזערעס מיניסטער-פרעזידענטען גענעהמיגט, נאך וועלכעם יענע, וועלכע אין דען יאהרען 1845 ביז 1846 געבאָרען זינד אונד זיך איריגענדוויא אלס מי-ליטער-פליכטלינגע אויפהאלטען, ניכט צור פער-אנטוואָרטונג געצאָגען, וועגן זיא ביז ענדע דיעזעס יאהרעס דיימקעהרען וועהרען. דיא נאך 1846 גע-באָרענען מיסען זיך ערסט פאָר איינע אסעסענט-רונגס-קאָממיססיאָן שעללען, דאָך ווערדען זיא דא מיט וואָהלוואָללען אונד מאָגליכסטער נאכוויכט בע-האנדעלט. דיא פאָר דעם יאהרע 1844 געבאָרענען ווערדען ניכט מעהר אלס מיליטער-פליכטיג בע-טראכטעט אונד לאָגנען וואגן אומער אונגעהינדערט דיימקעהרען.

* (דאס יודענ-פיינדליכע גע-זעץ) דער טאפאלצאער יודענ-פרעססער קאָممט, וויא דיא היעיגען בלעטער מעלדען, נעכסטען זאמסטאג אים רייכסטאג צור פערהאנדלונג. אב-גלייך דיעזעס געזעץ פיר אונס יודען מיט נאָטטל-בער הילפע קיינע געפאהר בילדעט, זאָ מיססען וויר דאָך דאריבער געפאסט זיין, דאס איישטיי, אָאדר אי ז ווי דיעזע געלעגענהייט צו גיען שמפפערייען געגען דיא יודען בענוטצען ווערדען. עס ווערע גוט, וועגן מיטטלערווייל הערר פאָן טיסאָ דיא אינטער-פעלאציאָן איש טיצ'ס בעאנטווערטען ווערדע. דא-מיט דיעזע דוממהייט ניכט נייערדינגס איינגעווערמט ווערדע; —

* (ווידער איינע נייע איינ-גאבע דער יידישען פערטהיידי-גערד) אים גוטאכטען דער פראָפעססאָרען, וועל-כעם ווייר אן אונזערם ערסטען ארטיקעלמיטטהייל-מען, בעשווערען זיך דיא פראָפעססאָרען דאריבער, דאס איהנען דער נירעדיהאזער גערכטס-האָף דיא נאך פעהלענדען לייכען-רעסטע ניכט איינ-פאָלגען וויל, אונד דאס דער גערכטס-האָף איהנען איך ניכט מיטטהיילע, וואס דענן דיא דאָקטאָרען קיש אונד טרייטלער צור רעכטפערטיגונג איהרער אנגאבען ג

אלס קינד ביסליכער עלטערן געבאָרן; זיין פאָטער וואר אפאָטהעקער, זיינע מוטער דיא טאָכ-טער איינעס עסטרייכישען שטאאטסבעאמטען. זיין שוועגער-פאָטער לעבט נאָך; עס איז דיעס דער בערוהמטע געשכטס-שרייבער דר׳ הערמאנן מינערט. זיין שוואגער, דר׳ טהעאָדאָר מינערט, איז פּראָפעסאָר אן דער וויענער אוניווערזיטעט. הערר שיטהויער זעלבסט איז אין זיינער יוגענד אים בעגעדיקטינער-לילאָסטער צו מאָרשינס-בערג (אונ-ווייט וואָס) ערצאָגען וואָרדען. וואָ געווים קיין ירי-שער קאָנבע אייגאהמע זיכט אָדער פינדעט. היע-מיט גלייבע איך גענוגענד בעווייז ערבראכט צו האבען, אין וועלכהאיאר זיך דורך איינע ניע לינע בעשמטצע האט, דא הערר פּראָפעסאָר שיטה-הויער עבעניאייגענ ווידע גזעוועזען, אלס דעסען פאטער אדער גראָסאָטער.״ — (קיין פערוגנפּגענער מעגיט האט נאטירליך דיזער רוהמען לינע דעם „פּע-געטעגעטע״ גלייבען געשענקט. אבער דיא ווידער-לעגונג וואר אין אונזערען אנט-סעמיטישען צישען דענגאך ניכט איבערפלוסיג, עס זאָלל עכען ווערד, איך דער באווייזל נסטע, איינזעהען מיסען, דאס דאס נשאכשען דער פעסטער אינווייזטעסט-פּראָפעסאָרען אין פאָלקלאָמען וואהרהייטס-געמעסטס, אינפאָרמאטיוישעס איזט.

* (אַ בּ ע ר דּ ע ן שׁ ר ע ק ל י כ ע ן צ י ר ק ו ם - ב ר א נ ד א ן ד ע ר ד י ט-ש ע ן.) עססטען זיינ בעריישס אין פאָרגעד נים-מער ערזעהנטען, ווערדען אים קיין נאכטרעגלך נאך פאָרגענדע איינגעלהיטען מיטעגעהיטס: בער-דישעי איזט איינע שטאדט מיט אינגעפעהר 60,000 איינוואהנערן, וואָאָן יערלאך איבער 40,000 ע ר ד ע ן זינד. דאס צירקוס-געבעידע, וועלכעס ניכט אים שטיינען, זאנדערן בלאס אים האלין צוזאמ-מענגעשטעללט וואר, בעפאנד זיך איינע פּיעטעל-שטונדע איסרהאלב דער שטאדט. דאס גענעידע האטטע פיר 600 פערזאָנען. אן ענער שרעק-ליכען שטונדע, אין דער דאס פיער איסבראר, וואָרען אונטער דען 600 בעזוכערן מינדעסטענס 400 יודען. מיסטען אים שפעלע שטיצע אין קאָמיש-מאסקיטער קונסטרייטער הערען מיט דעם ריפּע: „פיער״ אים ערסטען אינגאנגליכע בריעפען ערבאר דיא ליטע, דאס איך דיזעער „פיער-ריפּ״ נור אין שאס זיא, דער צום שפעלשטיקע גערארע, אל-דעם לאכטע דארער הערצלך, אלס דער קונסט-רייטער וויא טאלל זאגליך דאפאנליכע. איינגע מינטען שפעטער ערשיענען ערבאר דריא שטאלל. מיסטער דעם צירקוס איזט דער בוהנע אינ דיע-פּען פערצייכנלנגספאָרן: „עס בריענגט: עס ברענגט״ — יעטצט ערסט שפראנג אללעס פאן דען זשטען איזט אינד דרענגט זיך נעגען דען

אינסאנגז, וויא אים גערדענגע איין קאָמפּס אויף טאָד אינד לעבען״ ענגשטאנד. דיא שטערקערען זוכטען זיך דארורך איינען איסוועג אינס פרייע צו ערצוינגען, אינדעם זיא דיא שווענבערען צירקוסטיע-סען אינד דיא פלאמען וואר-פען. דיזעער קאמפּס ערהאלטע נאך מעהר דיא אנגסט אינד דיא אלל-געמיינע פערווירונג. דיא ליטע שפּראנגען פאן דען גאלדערינען העראב אינד פיעלע דערזעלבען בליעבען מיט דען „קאָסטאנס״ אן דען נגעגלן הענגען. וויא וויא אין פיער ליפּ שווענבען, אים אין דיזעער שרעקליכען לאגע אים רוכע דען ערשטיקונגס-טאָד צו פינדען, דיא מוטטער וואפען איהרע קינדער פאן דען גאלדערינען דען וועגען דער רעטע-קונסטע מיט וויבען אונד בעשטרייטען ערבאָרען, דער צום מהיילע איין מיט ריקען טעפּפּיכען בע-דעקט וואר. דיא אנגלקליכען מוטטער גלוכטען, איין דיזעע וויזע איהרע קינדער רעטטען צו קאָ-נען, אללין עס בלייעטע זיך דארט באלד אין זאהר ריכטער קוגעל פאן מענשען, דאס דיא מיס-מעאטער-בראנד גזעוועזען אזט!) — איינע פע-טערסבורגער דעפעשע פאס 16-טען יענער מעל-דעט: דער צירקוס-בראנד אין בערדישטיי וואר אבענדס אים האב-צעהן אוהר בייא שיטס דער פאָרשטעללונג איינגעבראכען, עס וואָרדע נעמעלך אין פיעיערך אבגעבראנגט. וואבייא דער פאָר-האנג פיער געפאנגען. דאס פיער האט זיך אים זיך גענעגפּפען. דאס פיער דיא הארצענגען יענער אינד דאס דאך זאפּאָרט אין הערלען פלאמען איפלאָרעטען. אבשטונדערט צישייער שטיצען אינד פיעסטען זיך נגען דיא נאך אינגען זיך אפּפּ-נגערע איסאנגס-שטיטע. אלס מאן שפעטער דיא שטיטע אפּפּנעטע, זאה מאן אינען נאנצען הייפען בעגגנגעטער מענשען. דיא פיעיעהר טאָאָ אינע הארבע שטונדע שפעטער אין אינד דאנגנע ניכט לאשען, אינדעם דאס וואססער אין דען שלייכען אינד פעסטען אינגעפּראָרען וואר. דיא מוזקאנ-טען וואָרען דיא ערסטען, יערכע פערבראנגט וואר-דען. דיא גנאמטס-צאהל דער טאָדטען איזט נאך ניכט פעסטגעשטעללט. — וויא אינע הייטיגע דע-פעשע מעלדעט, וואר דער צירקוס פאן 1200 פע-זאָנען בעזוכט. מעהר אלס 700 פערזאָנען וואָרדען פערבראנגט, אין דען פלאמען אינד אונטער דען טרוממערן גאנגט מאן 420 יידישע טאָדטען ע-קגנגען, דער קאָפּ פאס עדען לייבנאמס וואר גענגליך פערבראָהלט; דיא אינדיגען קאָפּפּטטוילע וואָרען שרעקליך פערשטוممעלט.

* (ע ר ר ו ר ן א י ד י ש ע ה י ז ו ר ע ר — ע ר ט ר ו נ ק ע ן.) אים סאבראנען ווידר בע-ריכטעט: אם 8-טען דיזעס גינגען צוויא יידישע הויזער אים נאדי-מוהאלי איבער אינע וויזע

ווייב אונד זיינע דריא קינדער פערלאָרען האט דעם פאָרשטעהער דעם קיפּמענגישען פערוינעס, הערען קאָראָזוואָ, איין אָפּפּענער שטראסע מעה-רערע מעסער-ששיכע פערזעטצט. וואָרויף ער דאנן אויד זיך זעלבסט מיט אינעם ראזיער-מעסער שויער אם האלזע פערלעטצטע. ביים פערהאָרע זאגטע בערשטאוזאָס: „אך האבע דען קאָראָזלאוו דעסהאלב אימברינגען וואָללען, ווייל ער מיינע פרוא אונד מיינע קינדער אין דיא פלאמען גע-שאפען, אים זיך צו רעטטען!״ עס ווידר דעם אונ-גלוקליכען קיים איין לייד געשעהען, דא ער יא דיא טהאט אין דעם צישטאנדע דער אינגעבינגנפּפּען פּלוטס אין דען פערלוסט אין דען פערשטאנד גע-בראכט. איבערדעם זיינ פיער פּייען, דערען מענ-גער עבענפאלס אים צירקוס אומגעקאָמען, פאָלל-שטעגרע פאן וואהנונגען בעפּפּלנען וואָרען״ (וא ווייס דער בעריכט. דאס אינגליק שיטס עבען זא נראס צו זיין, אלס האס בים פאָ״ערהיגען ווייגער מהעאטער-בראנד געגעזען אזט!) — איינע פע-טערסבורגער דעפעשע פאס 16-טען יענער מעל-דעט: דער צירקוס-בראנד אין בערדישטיי וואר אבענדס אים האב-צעהן אוהר בייא שיטס דער פאָרשטעללונג איינגעבראכען, עס וואָרדע נעמעלך אין פיעיערך אבגעבראנגט. וואבייא דער פאָר-האנג פיער געפאנגען. דאס פיער האט זא ראס אים זיך גענגיפּפּען. דאס דיא הארצענגען יענער אינד דאס דאך זאפּאָרט אין הערלען פלאמען איפלאָרעטען. אבשטונדערט צישייער שטיצען אינד פיעסטען זיך נגען דיא נאך אינגען זיך אפּפּ-נגערע איסאנגס-שטיטע. אלס מאן שפעטער דיא שטיטע אפּפּנעטע, זאה מאן אינען נאנצען הייפען בעגגנגעטער מענשען. דיא פיעיעהר טאָאָ אינע הארבע שטונדע שפעטער אין אינד דאנגנע ניכט לאשען, אינדעם דאס וואססער אין דען שלייכען אינד פעסטען אינגעפּראָרען וואר. דיא מוזקאנ-טען וואָרען דיא ערסטען, יערכע פערבראנגט וואר-דען. דיא גנאמטס-צאהל דער טאָדטען איזט נאך ניכט פעסטגעשטעללט. — וויא אינע הייטיגע דע-פעשע מעלדעט, וואר דער צירקוס פאן 1200 פע-זאָנען בעזוכט. מעהר אלס 700 פערזאָנען וואָרדען פערבראנגט, אין דען פלאמען אינד אונטער דען טרוממערן גאנגט מאן 420 יידישע טאָדטען ע-קגנגען, דער קאָפּ פאס עדען לייבנאמס וואר גענגליך פערבראָהלט; דיא אינדיגען קאָפּפּטטוילע וואָרען שרעקליך פערשטוممעלט.

* (ע ר ר ו ר ן א י ד י ש ע ה י ז ו ר ע ר — ע ר ט ר ו נ ק ע ן.) אים סאבראנען ווידר בע-ריכטעט: אם 8-טען דיזעס גינגען צוויא יידישע הויזער אים נאדי-מוהאלי איבער אינע וויזע

„עס ווירד וואהל איין אונגלוק, אבער קיין נאָכטס נעשעהען, (זאגטע דע ווידאל צו דאָלמעס) לאסטס איך אין אייער יערע ניכט אונטערבעכען; ועטצטס וויא פאָרשט״

„יא, (זאגטע דאָלמעס) אונטער קאָמוועלל אזט דער קאָפּ, וועלכער דיא יוכטען נעראנקען עזיגנט, אונד איזט דיא הארנ, וועלכע וויא פערווירלכנס. מיט דעם שווערטע ערקמפּפּט ע דיא רעלגיאָנפּפּיהיס ניכט לאָאָס פיר זיך, אָנדערן אויך פיר אנדערע. איינע אָפּפּזיציע ווינ נייסטס-ריפּלליטע נאָטטפּטפּטיטיס, וועלכע צו-גלייך נגגען דיא באהיים אונד פאלשהייט דעם הערצענס דאס שווערט ציעהען אונד אינע יוסטליכע וועלט-אָרדנונ, אינען נאָטטפּט-ששאאט הערבייפיהרען וואָללען, וויא אינסט אייערע מאקאבאער (חשמונאים) האבען דיא פריטאנער דאס שווערט אין דער הארנ אונד נאָטטפּט-לאָב אים מונדע, קראָטווולל אונד יינע פאלדהאפען לעזען עבענוא אָפּ דיא ביבעל, אלס וויא קעמפּפּנגס אבער ניכט אים דעם נייען טעסטאמענט קאָנגען דיא פריטאנער איהרע בעניסטערונג אונד איהרען קריטנסמוטה שאפּפּען, אָנדערן נור אים דעם אלטען, אים איירעם ת׳נך. נור דיא נאָטטען הערלעב-נעשטאלטען דעם אלטען טעסטאמענטס, וועלכע נאָטטפּט-פּוכטס אים הערצען אונד דאס שווערט אין דער הארנ האטטען, קאָנגען דען פריטאנערן אלס מוטטער, אלס אָאָ-בולד דערגען. אין שפּרעכען אָאָ-שוועהרענ פאן דען יוד-שען ריכטערן (שופטים), וועלכע דאס אונטערדריקטע אָאָלק אָאָס יאָבע דער פרעמד-הערשהאפּפּ בעפּרייטען. דיא ליבע-לינגס-נעשטאלטען דער פריטאנישען קריעגער ווינ: שאול, דוד אונד יואב. אין יערעם ווערזע (פסוק) דער ביבלישען שריפטען ווערען דיא פריטאנער איהרע איינגענע לאנדע.

ווייטער דיא הארנעלס-קאָנקוריירענען דער יודען אונד דיא אונטערע דומטע אָאָלקסלאָאָסנ, וועלכע נאָך נאָר ניכ איינען יודען נעזעהען. האלט דיעזע פיר לוטטער „טיפּפּל מיט שווייפען״, וועלכע ביכטטע-קערער אבשלאָאָסנען. — יא, מאן יאגטע מיר, דאס דיא אנגלקאָנישען נייסטיכען נאָך פיעל אונדולדאמער ווינ, אלס דיא קאָטהאָלישען. דיעזע רעפאָרמישען אנגלקאנער פערפאָלגען דיא קאָטהאָ-ליקען איין דאס נרייאמטטס, אונד וויא יאָלקליאנ אלס נגגען יודען ווידען ווינ; דאס אנגליש פאָלק, וועל-כעס ביים יאהרהונדערטען קיינען יודען ווידען נעזעהען, אזט עבענוא וויא וויינע נייסטליכקייט אָאָללער יודענהאס. עס קגגנס דען יודען נור אים דעם אנגלישען מהאטטרישטיק „דער קיפּמאנ פאן וונגדריגי״, אין וועלכעם דער יודע אלס אונגהייער אין טיפּלישער נעשטאלט דאיגעשטעללט ווירד, דער מיט הערצענסלוסט דען כריסטען שטיקע פלייש אויסשניידען מאכטע, ווער אָאָללטע עס נון אונטער דיעזען פערהלט-נייסטען וואגען, דיא ריקקעהר דער יודען נאך אנגלאנד צו ערווארטקען!״

איין הפּפּנער ווינדשפּאָס ריס דען נאָאָסטען שהיל דער יענגל הערוגטער; איינע הפּפּנע וועלכע שלוג איבער דאס פערדעק דעס שיפּפּס. יא דאס זיך דיא ווייגערנדע אין דען אונטערען שיפּפּס פלינכטען מיטטען. נור יענגס דער אָאָדערטיישע דעס שיפּפּס נאָך אומטער שפּעהנגע מערכען וואָללטע זיך אָאָס פלאטע ניכט ריהרען, אלס וועגן אים שטיא אין אנגליק אדער דער ערטיינקונגס-טאָד ערווינשט נעזוטען ווערע.

(פאָרטשעטצונג פאָלגט.)

צירנע. — נאך אללדעם ווירד יעדערמאנן צוגעבען
מיססען, דאס די מיטטהיילונג „דעם בערלינער
דייטשען טאגבלאטט“ גאנץ איינפאך ערפונדען וואר.
איבערהויפט קאננטע שאן יעדער פערשטענדיגע
אוים יענעם בריעפע דעם בערלינער בלאטטעס
הערוים פינדען, דאס מאן עס היער מיט איינער ער-
דיכטונג צו טהון האט; נור דעריעניגע קאננטע
איינעם זאלכען בריעפע איינע וויכטיגקייט ביילעגען,
וועלכער איינע פריידע, איינען נוטצען ביי פערדעכ-
טיגונגען אונד פערליימדונגען זוכט. אנדערע היעל-
טען עס גאר ניכט דער מיהע ווערטה, איינעם זאלכען
בריעפע צו ווידערשפרעכען. ערסט אלס איין דע-
פוטירטער אים אונגארישען רייכסטאגע (נעמליך
אישטוציי) אויס דיעזעם בריעפע איין וועזען מאכטע
אונד מיך היעריבער גאר אינטערפעללירטע, זא
מוסטע איך אין דיעזער אנגעלעגענהייט אנטוואר-
טען. דאס געעהרטע הויז אונד אויך דעריעניגע,
וועלכער די אינטערפעללאציאן אן מיך ריכטעטע,
מאגען מיר געשטאטטען אויף איינעם אויפמערקזאם
צו מאכען — אונד דיעזעס איינע איזט: וועגן אייך
יעמאנד אויס יודענפיינדשאפט, אויס אנטיסעמיטי-
שער געזיננונג יעדע געלעגענהייט ערגרייפט, איינגע
יודען אין שלעכטעס ליכט צו שטעללען, זא זאלל
ער דאך בעדענקען — אונד עס ניכט טהון, וועגן
ער דאדורך, אינדעם ער איינען יודען אין שלעכטעס
ליכט שטעללט, צוגלייך אויך איינען אונגליקליכען
זעלבסט-מאָרדער אים גראבע אלס איינען בע-
שטעכליכען בעשימפפט אונד דאדורך די עסטער-
רייכיש-אונגארישע געזאנדשאפט אים אללגעמיינען
דער שאנדע אויסזעטצט. - איך ביטטע, מיינע אנט-
וואָרט צור קעננטניס צו נעהמען.“—

זאָ לויטעטע די אנטוואָרט אונזערעס מיניס-
טערפרעזידענטען טיסא.

דאראויף ערהאָב זיך אישטוציי אונד זאגטע:
„איך בעגניגע מיך וואָהל מיט דער אנטוואָרט דעם
מיניסטער-פרעזידענטען אויף מיינע אינטערפעללא-
ציאָן אונד נעהמע זיא צור קעננטניס. דאך וויל איך
אויך איינעם בעמערקען: העדר פאָן טיסא זאגטע,
דאס ניעמאנד אויס יענעם בריעפע איין וועזען מאכ-
טע, דא איהן יעדער פיר ערדיכטעט געהאלטען. —
ניין, מאן מאכטע אויס איהם נור דאהער קיין וועזען,
ווייל ער עטוואס שלעכטעס געגען איינען יודען
ענטהאלטען! — יא די צייטונגען אונד אויך פיעלע
העררען דעפוטירטע זוכען אללעס, וואס געגען
איינען יודען פאָרגעבראכט ווירד, צו פערטושען.
איך אבער האבע מיר עס יעמט צור אויפגאבע גע-
מאכט, אללעס, וואס געגען דיעזעס אויסערוועהלטע
פאָלק, געגען דיעזעס „רידרע מיך ניכט אן“ (נעמ-
ליך געגען די יודען) פאָרגעבראכט ווירד, עס היער
אים אונגארישען רייכסטאגע צו בעשפרעכען, וויל

עס אים איינצעגען אינטערעססע דעם לאנדעס איזט,
געגען דאס יידישע טרייבען אנציקעמפפען. — וועגן
מיר אויך מיין קאמפף היער אונד דא ניכט געלינגט,
זאָ ווירד ער ענדליך דאָך איינמאל צום זיעגע פיה-
רען.“— (אישטוציי בלייבט איינמאל איין הארטנע-
קיגער זינדער, אונד וועגן מאן איהם הייטע
נאכווייזט, דאס ער געגען איינען יודען איינע ליגע
פאָרגעבראכט, זאָ ווירד ער אינדעססען מאָרגען
ווידער מיט איינער נייען ליגע אויפטרעטען.)

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (א ו י ס נ י ר ע ד י ה א ז א) ווירד פאָם
15-טען דיעזעס געמעלדעט: „איבער די איינגאבע
דעם יודען-פערטהיידיגערס קארל אָטוואָש וועגען
הערויסגאבע אויך דער אין נירעדיהאזא צוריקגע-
בליעבענען רעסטטהיילע דער טיסאָ-דאדאער לייכע
אן די פעסטער פראָפעססאָרען האט דער גע-
ריכטס-האָף נאך ניכט ענטשיעדען, דאָך ווירד דיע-
זער ענטשיידונג שטינליך ענטגעגענגעזעהען, דא
היעביי פאָן איינער פערשלעפפונג ניכט מעהר די
רעדע זיין קאנן. דער גרייזע מיטטער דעם פער-
האפטעטען „שמש“ יאָזעף שארף, וואורדע הייטע
געשטאטטעט, איהרען אונגליקליכען זאָהן אים
קערקער צו בעזוכען. דאס ווידערזעהען צווישען
מיטטער אונד זאָהן נאך זאָ לאנגען מאָנאטען דעם
קיממערס אונד גראָסער אנגסט באָט איינען רעכט
הערצ-צעררייסענדען אנבליק. דאָך פאנד די גרייזע
פראָממע מיטטער דעם יאָזעף שארף פריהער ווע-
דער איהרע פאססונג, די זיך פאָן איהרעם הארט-
געפריפטען זאָהנע מיט דען וואָרטען פעראבשיע-
דעטע: „פערליערע נור ניכט דען מיטה, מיין זאָהן,
פערטרויע אויף גאָטט, דער געווים די וואהרהייט
אן דען טאג ברינגען ווירד! גערנע מאָכטע איך דאָך
מיט דיינעם זאָהנע מאָריץ שפרעכען. וועגן מאן
איהם נור ערלויבען ווירדע, מיך איינמאל צו בעזו-
כען. איך בין איבערצייגט, דאס ער ניכט דען מיטה
האבען ווירד, אין מיינעם ציממער אונד אין מיינער
געגענוואָרט ביי זיינער ליגענהאפטען בעהויפטונג
צו בעהארען!“ — ווור ערזעהען היערויס, דאס
בארי נינמעהר אויך עטוואס מילדער פאָרציגעהען
בעגיננט. ערסט געשטאטטעטע ער, וויא וויר בע-
רייטס אין פאָריגעם בלאטטע געמעלדעט, דער פרויא
שארף איהרען מאנן צו בעזוכען, נונמעהר גאב ער
אבער אויך דער גרייזען מיטטער דעם שארף די
ערלויבניס, איהרען זאָהן ווידער צו זעהען. נור דען
קליינען מאָריץ שיינט מאן פאָן אללער וועלט אב-
געשלאָססען צו האלטען; מאן פירכטעט, דאס
דיעזער זיינע אויסזאגען צוריקציעהען קאָננטע, וואָ-
ראנן עס מיט דעם גאנצען ערבערמליכען אונד

שטראָפווירדיגען שווינדעל איין פיר אללעמאל איין
ענדע העטטע! — וויא די הייטיגען צייטונגען מעל-
דען, ווירד מאן, נאכדעם צווישען דען היעזיגען או-
ניווערזיטעטס-פראָפעססאָרען אונד דען נירעדי-
האזער דאָקטאָרען איינע בעדייטענדע מיינונגס-
פערשיעדענהייט בעציגליך דער טיסאָ-דאדאער
לייכע הערשט, די אנגעלעגענהייט איינעם דריט-
טען זאכפערשטענדיגען קאָללעגיאים צור בעגוט-
אכטונג איבערגעבען. אונד דיעזעס דריטטע ווירד
ענטווידער די היעזיגע מעדיציניסע פאקולטעט
אָדער דער לאנדעס-סאניטעטס-ראטה זיין.

* (א י ז ט פ ר אָ פ ע ס ס אָ ר ש י י ט-
ה ו י ע ר י ו ד ע ?) דיעזער געראנקע קאָננטע
עבען נור דעם „פינגטלענישען“ איינפאללען, דער
יעטצט אללע אנשטרענגונגען מאכט, אים דאס
גוטאכטען דער פעסטער אוניווערזיטעטס-פראָפע-
סאָרען, וועלכעס יא, וויא דיעס גאר ניכט אנדערס
צו ערוואַרטען וואר, גאנץ צו גונסטען דער פער-
האפטעטען יודען אויסגעפאללען, נאך מאָגליכקייט
צו פערדעכטיגען. ווערהאַוויא האטטע עבען אויך
די פערשמיטצהייט, אין זיינעם „פינגטלענישען“
צו שרייבען: „דעם גוטאכטען דער פראָפעססאָרען
איזט ניכט פיעל פערטרויען צו שענקען, דא יא
היעביי העררן פראָפעססאָר דר' שייטהויער די
גראָסטע ראָללע שפיעלט, דער אבער יודע
איזט. ערסט אלס שייטהויער נאך פעסט אלס אוני-
ווערזיטעטס-פראָפעססאָר בעריפען וואורדע, גאב
ער זיך אלס כריסט אויס, דא ער זיך שעמטע, אונ-
טער דען איבריגען פראָפעססאָרען אלס „יודע“ צו
ערשיינען.“ — דיעזער דוממען בעהויפטונג געגענאי-
בער פעראָפפענטליכט דר' היינריך מאנגאָלד, כור-
ארצט אין באלאטאָן-פירעד, אין אללען הויפטשטעד-
טישען בלעטטערן פאָלגענדע ערקלערונג: „צו
איינער אנדערן צייט, ווערע עס האָבסט איבער-
פליססיג, די ליגענהאפטע בעהויפטונג דעם „פינ-
געטלענישעג“, אלס ווערע העדר פראָפעססאָר שייט-
הויער איינענטליך יודע, צו ווידערלעגען, דא
זיך הייטע ניעמאנד דארום קיממערט, וועלכער קאָנ-
פעססיאָן דער איינע אָדער דער אנדערע אנגעהאָרט.
אלליין דא „פינגעטלענישעג“ דיעזע ליגע יא נור
דעסהאלב ערדיכטעטע, אים דאס פיר די פער-
האפטעטען יודען גינסטיגע גוטאכטען דער פעסטער
פראָפעססאָרען אבצושוועכען אונד פראָפעססאָר
שייטהויער אלס איינען מאנן ערשיינען צו לאססען,
דער פערמאָגע זיינער אבשטאממונג די פארטייא
דער יודען ערגרייפט, מוס איך פאָלגענדעס ער-
קלערען: אלס [30]-יעהריגער פריינד דעם העררן
פראָפעססאָרס שייטהויער האטטע איך געלעגענ-
הייט זיינען טויפשיין צו זעהען. העדר שייטהויער
איזט אים טאָקע-טערבעש (זעמפלינער קאָמיטאט)

פאָלליעטאָן.

ריקקעהר דער יודען נאך ענגלאנד.

(7-טע פאָרטזעטצונג.)

„נון, זעהעט איהר, (זאגטע דע ווידאל צום גייסטלי-
כען וויטער) עבען אייער פאטערלאנד, נעמליך ענגלאנד,
שטעהט אונזערער פאָללשטענדיגען ערלאָזונג אים וועגע,
וויל אויף דיעזעס וויכטיגען ערדטהיילע קיינע יודען וואָה-
נען דירפען. יא, פאָר דער ריקקעהר דער יודען אין איהר
הייליגעס לאנד מוס איהרע אללגעמיינע צערשטרייאונג אויף
דער גאנצען ערדע פאָראנגעהען. דיעזע צערשטרייאונג מוס
נאך דען וואָרטען דער הייליגען שריפט „פאָן איינעם ענדע
דער ערדע ביז צום אנדערען“ שטאטטפינדען. אונטער „פאָן
איינעם ענדע דער ערדע“ איזט ענגלאנד צו פערשטעהען,
וועלכעס אים איסערסטען נאָרדען אייראָפאס ליעגט. דא
אבער זיט מעהר אלס דרייא אונד איין האלב יאהרהונ-
דערטען קיינע יודען אין ענגלאנד וואָהנען דירפען, זאָ מיס-
טען די פוריטאנער אין ענגלאנד, וועגן זיא די ערלאָזונג
אונד דאס פינפטע גראָסע וועלטרייך ערוואַרטען, נעראדע
פיר די ווידער-אויפנאהמע דער יודען אין ענגלאנד ווירי-
קען. וויר וויססען, דאס אונזערע יידישע נאציאָן געגענווער-
טיג איבעראלל צערשטרייט איזט אונד איהרען אויפענט-
האלט אין אללען לענדערן דער וועלט האט, זאָוואָהל אין
אמעריקא, וויא אין אללען אנדערען וועלטטהיילען. דיעזעס
בערייטענדע אונד מעכטיגע ענגלאנד אלליין איזט פאָן יודען
אונבעוואָהנט. דאהער מיססען וויר יודען, עהע משיח קאָממט
אונד אונזערע נאציאָן ווידער איינזאממעלט, אויך אין ענג-
לאנד ווידער אונזערן וואָהנזיץ האבען.“

„„אונד דאס ווירד זיכער לייכט געשעהען (זאגטע דער
גייסטליכע האָלמעס). אונזערע פוריטאנער, די זיך מיט איי-
רעם אלטען טעסטאמענטע בעשעפטיגען אונד עס אלס
אויספלוס נאָטטליכער אָפפענבארונג פערעהרען, מיססען
אויך די אלטעסטען אנהענגער דעם אלטען טעסטאמענטס,
נעמליך די יודען, פערעהרען. אונטער אונזערען פוריטא-
נערן גיבט עס ערנסטע בעוואונדערער דעם „פאָלק גאָטטעס“,
נעמליך דער יודען, אונד קראָמוועלל געהאָרט אויך דאצו.
עס שיינט אונס ענגלענדערן איין שווינענסווערטהעס וואונ-
דער, דאס דיעזעס יידישע פאָלק, וועלכעס נאָטט דורך גראָ-
סע גנאדע אונד הארטע ציכטיגונג זאָ זעהר אויסגעצייכנעט
האט, נאך עקסיסטירט. אין דען ביבליש געשטימטען הער-
צען דער פוריטאנער רעגט זיך דער וואונש, דיעזעס לעבענ-
דיגע „וואנדערנדע וואונדער“, דיעזע יודען מיט איינענען
אויגען צו זעהען. זאגטע עס יא אונזער אנגעבעטעטער אָלי-
ווער קראָמוועלל נאגין אָפפען: „גראָס איזט מיין מיטלייד
מיט דיעזעם אַרמען יידישען פאָלקע, וועלכעס גאָטט ער-
וועהלט אונד דעם ער זיין געזעטץ געגעבען האט. דען
„נוצרי“ פערוואַרפען זיא, וויל זיא איהן ניכט אלס „משיח“
אנערקעננען. איך האָפפע אויף איינע באלדיגע פערזאָהנונג
דעם אלטען אונד נייען טעסטאמענטעס, אויף איינע איננינע
פערבינדונג דעם יידישען גאָטטעס-פאָלקעס אונד דער פורי-
טאנישען גאָטטעס-געמיינדע!“ — דאס זיינד קראָמוועללס
האָכסט איינענע וואָרטע, די איך מיט מיינען אייגענען
אָהרען געהאָרט. — אונזערע פוריטאנער האטטען זיך זאָ זעהר
אין דאס אלטע טעסטאמענט היניינגעלעזען, דאסס דאס נייע
טעסטאמענט איהנען פאָללשטענדיג ענטשוואונדען איזט.
די מייסטען קראָמוועלל'שען סאָלדאטען שפרעכען פאָרט-
וועהרענד פאָן דער פינפטען מאָנארכיע, פאָם טויזענד-יעה-
ריגען רייכע דער הייליגען, אונד זיא וויזען דעם יידישען
פאָלקע איינע גלענצענדע שטעללע אין דעם ערוואַרטעטען
טויזענד-יעהריגען רייכע צו. אללע פריעדיגער אין ענגלאנד
האבען יעטצט איינען איזראעלישען אנשטריך. יא, איין
בעדייטענדער טהעאָלאָגישער געלעהרטער אין ענגלאנד
האט בערייטס דען פאָרשלאג געמאכט, אנשטאטט דעם
זאָננטאגס דען שבת צו איינעם רוהע-טאגע צו וועהלען. ער
וויעז אויס דער הייליגען שריפט די היילינקייט דעם „שבת“
אונד די פערפפליכטונג דער ענגלענדער, דיעזען צו פייערן,
נאך. — יא, ער ווינשט זאָגאר, דאס אונזערע שטאאטס-
געזעטצע געניי נאך דען פאָרשריפטען אייערער „תורה“ זיך
צו ריכטען האבען. קראָמוועלל וויל איין נייעס פארלא-
מענט איינבערופען, וועלכעס אויס לויטער הייליגען פוריטא-
נישען פירערן, אויס ביבליש געזיננטען אָפפיציערען צו-
זאממענגעזעטצט זיין זאָלל. דער שטאאטס-ראטה ווירד
אויס [70] מיטגליעדערן געוועהלט, געניי נאך דער צאהל דער
יידישען „סנהדרין“. אונזער אָבער-געגעראל האררזאָן (דער
אין דיעזעם ראָמאנע איינע גראָסע ראָללע שפיעלען ווירד)
וויל פיר ענגלאנד נור דאס „מאָזאישע געזעטץ“ (דת משה)
אלס געלטענד איינגעפיהרט וויססען.“״

דער גייסטליכע האָלמעס מוססטע היער אין זיינער
רעדע איינהאלטען, דען עס בעמערכטע זיך דער לייטע
אויף דעם שיפפע איין גראָסער שרעקען; דער הימטעל
וואורדע פלאָטצליך דורך דיכטע וואָלקען פערפינסטערט
פאָן דער פערנע צייגטע דאס מעער בערגעס-האָהע וועללען
— עס וואַרען אללע צייכען פאָרהאנדען, דאס איין גראָסער
שטורם אים אנציגע זייא.